

Joanna Leska-Ślęzak

Współczesne organizacje polonijne i ich rola w życiu Polonii w Holandii

---

Polityka i Społeczeństwo nr 1 (12), 72-82

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Leska-Ślęzak

WSPÓŁCZESNE ORGANIZACJE POLONIJNE I ICH ROLA W ŻYCIU POLONII W HOLANDII

W realizacji cywilizacyjnej jednostki zwraca się uwagę na ruchliwość przestrzenną. Od XIX w. migracje stały się zjawiskiem masowym. Współcześnie uznaje się je za fundamentalną wartość i prawo każdego człowieka. W historycznych i współczesnych ruchach ludnościowych świata ważne miejsce zajmują Polacy. Od zarania polskiej państwowości opuszczali z różnych przyczyn kraj na stałe bądź czasowo. Zamieszkują we wszystkich państwach świata. Wśród krajów świata, do których udawali się Polacy na emigrację w przeszłości i kierują się współcześnie, wyjątkowe miejsce zajmuje Holandia. Migracje kształtują postawy decyzyjności, tolerancji wobec różnych systemów wartości, rozbudzają aspiracje społeczne, postawy przedsiębiorczości, porozumień i kompromisów.

W wychodźstwie Polaków do Holandii wyodrębniono na przestrzeni wieków pięć zasadniczych fal emigracyjnych:

1. falę stanowiła emigracja religijna (Eder 1992: 494); w okresie kontrreformacji niektórzy ludzie musieli opuścić granice państwa polskiego. Byli to głównie arianie (bracia polscy), którzy na mocy uchwały sejmu z 1658 r., pod karą śmierci, w ciągu trzech lat zobowiązani byli przejść na katolicyzm lub opuścić kraj. Udali się wówczas do Amsterdamu, gdzie w 1658 r. przeniesiono sławną Akademię Rakowską, która słynęła z wysokiego poziomu nauczania oraz bogatej działalności wydawniczej (Podhorecki 1985: 402). Głównie opuszczała Polskę w XVII w. elita intelektualna, m.in. Jeremiasz Felbringer, Daniel Zwicker z Gdańska, Krzysztof Sanolinus Młodszy, Stanisław Lubieniecki, Andrzej Wiszowaty. Rozwinęli oni działalność wydawniczą. Głównym osiągnięciem emigracji religijnej było wydanie zbiorowe dzieł teologów i filozofów socyniańskich „Bibliotheca Fratrum Poloniarum”, która ukazywała się w latach 1668–1669. Arianie, którzy przybywali do Holandii, zwracali na siebie uwagę jako ludzie zaangażowani w rozwój kultury, nauki i sztuki-

ki. Byli to m.in. profesorowie Jan Makowski i Mikołaj Arnold (Uniwersytet we Freneker), utalentowani malarze Teodor i Krzysztof Lubienieccy (Tazbir 1995: 45).

2. falę stanowiła emigracja polityczna po powstaniu styczniowym, a wraz z nią charakterystyczne stało się wychodźstwo zarobkowe. Głównie do Holandii udawali się robotnicy. W 1866 r. przybył tam krawiec Stanisław Krasnopolski, który założył w Amsterdamie kawiarnię o nazwie Het Nieuwe Polsche Koffijhuis, a w 1880 r. obok niej utworzył Hotel Krasnopolsky, który przy placu Van Daam istnieje do dnia dzisiejszego. Istnienie hotelu i kafejki polskiej opisał Joseph Conrad w swoim utworze *Zwierciadło morza*. W kronikach amsterdamskich Stanisław Krasnopolski został ukazany jako pionier przemysłu holenderskiego, ponieważ został dyrektorem Eerste Amsterdamamse Electriciteiscentrale (Niekrasz 1986: 202–204).

3. falę stanowiła emigracja o charakterze zarobkowym na początku XX w., która ukierunkowana była na pracę w górnictwie w kopalniach na terenie Limburgii. Rząd holenderski stworzył korzystne warunki płacy, pracy, odpowiednie zabezpieczenia socjalne dla przybyłych wraz z rodzinami, a także po pięciu latach pobytu i okresie zatrudnienia w kopalniach nadawał obywatelstwo holenderskie (Komorek 1991: 238–239). Po II wojnie światowej Polacy biorący czynny udział w wyzwaniu Holandii – żołnierze z I dywizji pancerniej gen. Stanisława Maczka, którzy osiedlili się w Holandii, otrzymywali obywatelstwo, a także starano się im pomóc w znalezieniu pracy. Osiedlili się na terenie Limburgii. Społeczność polska swoją przynależność narodową wyrażała w życiu codziennym. W okresie tym powstały pierwsze organizacje polonijne, które skupiały wokół siebie Polaków, a także rozwinęły się szkółki niedzielne przy kościele katolickim. Polonia holenderska w okresie międzywojennym należała do społeczności wysoko zorganizowanych na tle innych krajów wychodźstwa. Posiadała własne struktury, szkolnictwo uporządkowane dzięki działalności nauczyciela Bernarda Janika, prasę. W latach 1930–1939 na terenie Holandii istniało trzydzieści towarzystw i organizacji polskich o różnym charakterze. Do najstarszych należały m.in. Towarzystwo „Jedność” pw. św. Wojciecha, Związek Polaków w Holandii, Związek Polaków w Heerleheide, Towarzystwo św. Antoniego w Speckholzerheide, zespoły śpiewacze „Wesoły Tułacz”, „Wesoły Krakus”, Chór Polskiej Młodzieży Śpiewaczej, koło teatralne Sarmata, Koło Muzyczne Harfoma w Brunssum (Basiński 1974: 150). Po II wojnie światowej została utworzona organizacja Związek Bojowników o Wolność i Demokrację, przy której powstało Koło Pancerniaków. Wydawano pisma w języku polskim i holenderskim: do 1961 r. „Biule-

tyn Informacyjny”, od 1962 r. „Kombatant w Holandii”, a od 1964 r. „Kombatant Polski w Beneluxie”. Działalność charytatywną rozwijały Polska Akcja Katolicka i polska Caritas. W 1971 r. powstała Rada Polonii Holenderskiej. Siłą zespalającą życie emigracyjne są struktury organizacyjne, które często pełnią rolę samopomocy, występują jako grupy w obronie interesów wspólnych, tradycji narodowych, rozwoju, a także zachowania języka ojczystego.

4. falę stanowiło wychodźstwo lat 60. i 80. XX w. W latach 60. była to głównie emigracja Polek, które często pracowały w Holandii sezonowo w ogrodnictwie, a następnie wychodziły za mąż i przenosiły się na stałe. Osiedlały się w okolicach Utrechtu. Natomiast emigracja lat 80. to tzw. emigracja solidarnościowa. Uchodźcy osiedlali się w większych miastach, m.in. Utrechcie, Groningen, Arnhem. Byli to ludzie młodzi, wykształceni i przedsiębiorczy. W tym okresie szacowano Polonię w Holandii na 8 tys. osób (Łoboda 1985: 25–26).

5. falę stanowiło wychodźstwo z przyczyn ekonomicznych w celu polepszenia swojej sytuacji bytowej, możliwości rozwoju, edukacji. Rozpoczęła się ona w latach 90. XX w., a po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. nastąpił znaczny napływ emigrantów z Polski do Holandii. Emigrację tę stanowią ludzie dobrze wykształceni, którzy posługują się co najmniej jednym językiem obcym i których celem jest polepszenie warunków ekonomicznych.

Zadaniem struktur organizacyjnych na emigracji było utrzymanie polskości wśród Polaków. Dlatego towarzystwa przejawiały różnorodną działalność społeczną, kulturalno-oświatową, charytatywną, katolicko-religijną. Organizacje polonijne organizowały spotkania, akademie, odczyty, wieczory muzyki i poezji polskiej, akcje informacyjne o Polsce współczesnej, festiwale filmów znanych polskich reżyserów. Ważną rolę w życiu Polonii holenderskiej pełniły akademie z okazji świąt narodowych, rocznic historycznych, a także spotkania opłatkowe i urządzone z okazji świąt wielkanocnych. Młodzież uczestniczyła w działalności zespołów pieśni i tańca, m.in. „Polonia”, „Syrena”, „Krakus”, „Cracovia”, które występowały nie tylko na terenie Holandii, ale również Francji, Belgii i RFN (Nadolny 1976: 129–131).

Przełomem w kształtowaniu postaw i opinii o Polsce było utworzenie w 1980 r. Polsko-Niderlandzkiego Towarzystwa Kulturalnego (Pols-Nederlandse Kulture Vereniging) i wydawanego przez niego periodyku „Biuletyn PNKV”. Był on stworzony dla Polaków i Holendrów, ponieważ artykuły, które się w nim ukazywały, były jednocześnie w języku polskim i niderlandzkim. Popularyzował w środowisku holenderskim polską literaturę, historię i kulturę. Wywierał olbrzymi wpływ na kształ-

owanie opinii o współczesnej Polsce i jej problemach (Leska-Ślęzak 2003: 153).

Polsko-Niderlandzkie Towarzystwo działa już 34 lata w Holandii. Celem organizacji jest integracja polsko-holenderska poprzez urządzenie różnych imprez kulturalnych, np. nocy kupały w czerwcu, andrzejek w listopadzie, a także okolicznościowych odczytów, koncertów, wystaw, wydarzeń sportowo-rekreacyjnych. PNKV cztery razy w roku wydaje dwujęzyczne czasopismo o charakterze kulturalno-społecznym, które zamieszcza artykuły dotyczące m.in. integracji Polski z Unią Europejską, wywiady ze znanymi Polakami i Holendrami, informacje o wydarzeniach lokalnych, kulturalnych, krajowych w obu państwach, na temat współpracy między miastami, prowincjami i innymi organizacjami, imprezach i wycieczkach krajoznawczych na terenie Holandii i Polski, o działalności i współpracy Polaków i Holendrów dotyczące wzajemnych kontaktów oraz artykuły o Polsce dla czytelników holenderskich, a artykuły o Holandii dla polskich czytelników (pnkv.nl 2014).

Polsko-Niderlandzkie Towarzystwo wiele lat wspiera polonijnych literatów. Publikuje książki polskich pisarzy, poetów i felietonistów tworzących w Holandii. Przemiany cywilizacyjne i rozwój technologii informatycznych wpłynęły na rozwój strony internetowej www.pnkv.nl, gdzie publikowano interesujące artykuły w języku holenderskim i polskim. PNKV posiada również wydawnictwo i w 2013 r. wydało m.in. książkę Agnieszki Steur *Słowo do użytku wewnętrznego* – zbiór interesujących felietonów (pnkv.nl 2014).

W 1991 r. w Holandii utworzono Stowarzyszenie Ekspertów Polskich – STEP. Jego celem jest działalność informacyjna na rzecz Polaków w Holandii, wspieranie kontaktów gospodarczych, kulturalnych i naukowych polsko-holenderskich, promocja Polski w Holandii. W 2003 r. STEP stał się członkiem Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych. Cele realizowane są przez portal internetowy www.polonia.nl, gdzie są m.in. odpowiednie linki dotyczące spraw prawnych, pomocy dla ofiar wyzysku, poradnik dla Polaków, wykaz instytucji pomocy dla Polaków, porady w sprawie zasiłku dla bezrobotnych. Portal informuje o ważnych imprezach, spotkaniach, wizytach państwowych (polonia.nl(1.)).

Na portalu znajduje się link „Pisarze mówią NL”, na którym publikowane są recenzje książek o imigrantach przybywających do Holandii z Polski. W 2012 r. Wim Willems i Hanneke Verbeek wydali książkę *Honderd jaar heimwee. De gescheidenis van Polen in Nederland (Sto lat tęsknoty. Historia Polaków w Holandii)*. W książce ukazali, iż Polacy historycznie są związani z krajem tulipanów już od ponad stu lat, a nie przybyli po 2004 r. W sposób ciekawy przedstawiono historię polskich

emigrantów na przykładzie sylwetek różnych ludzi żyjących w różnym okresie. Każdy rozdział dostarcza interesujących informacji o problemach i ludziach, którzy przybyli w XX i XXI w. (polonia.nl(2.)).

Ula w Holandii to autobiografia Uli Nowakowskiej. W swojej książce opisała rok pobytu i przeżycia młodej imigrantki w Holandii. Atutem książki są świetnie ukazane różnice kulturowe między Polakami a Holendrami; autorka dogłębnie przedstawiła też słynny pragmatyzm holenderski. Książka warta jest polecenia ze względu na pokazaną odmienność kulturową Holendrów i Polaków (polonia.nl(3.)).

Należy również zwrócić uwagę na publikację Polki Anny Chojnackiej *De Poolster* wydaną w Amsterdamie w 2013 r., w której dokonano analizy „nowoczesnego polskiego patriotyzmu”. Holandia stała się głównym miejscem akcji powieści, ponieważ do tego kraju emigruje główna bohaterka razem z matką. Autorka ukazuje nierówności społeczne, ekonomiczne ludzi, zwraca uwagę na nierówności globalne między bogatymi a biednymi, które doprowadziły do pozbawienia ludzi ubogich godności. Urzędnicy miejskiej administracji ukazani w książce sprawdzają, czy przekazywane pieniądze są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem. Problem ten jest również udziałem autorki. W interesujący sposób przedstawiono kwestie dotyczące zaufania obywateli do państwa na zasadzie porównania Holandii i Polski (polonia.nl(4.)). Książka 13 stycznia 2014 r. otrzymała nagrodę w holenderskim konkursie Libris za najpiękniejszą okładkę roku (polonia.nl(5.)).

Nowym portalem internetowym w Holandii są www.Fakty.NL, w którym można znaleźć informacje dotyczące Holandii. Na stronie głównej umieszczono linki: wiadomości z Holandii, Poradnik emigranta, Plotki NL, Ciekawostki, Przydatne adresy, Co Gdzie Co Jak, My w Holandii, Finanse, Sklepy w Holandii, Praca, Zasilek, Parafie, Sport w Holandii, Top w Holandii, Album, Turystyka, Zaginieni w Holandii, Wywiady, Błogi w Holandii, ABC zakupu domu w Holandii (Fakty.NL(1.)).

Na portalu Fakty.NL przedstawiono książkę Beaty Chomątkowskiej *Prawdziwych przyjaciół poznaje się w Bredzie*, w której autorka ukazała swoje przeżycia od momentu przybycia do Holandii. Pod koniec lat 90. przyjechała do Bredy na stypendium naukowe. W swojej książce opisała stereotypowego emigranta z Polski, który w Holandii pragnie spełnić swoje marzenia. Zwraca szczególną uwagę na trudności adaptacyjne i integracyjne Polaków w tym kraju. Bardzo interesująco przedstawia problemy Polaków w Holandii (Fakty.NL(2.)). Beata Chomątkowska 26 stycznia 2014 r. gościła na spotkaniu autorskim w Warszawie, podczas którego omówiła problematykę książki.

W Holandii współcześnie funkcjonuje 26 organizacji społeczno-kulturalnych, m.in. Dom Polski w Brunssum, Fundacja Niderlandzki Dom

Polski w Amsterdamie, Stowarzyszenie „Scena Polska”, Fundacja PLON, Fundacja Polska – Holandia, Polsko-Niderlandzkie Stowarzyszenie Kulturalne, TOP Towarzystwo Polek, Stowarzyszenie Haga – Europa Środkowa, Klub Gazety Polskiej – Amsterdam. Są to organizacje, które powstały w latach 90. XX w. i na początku XXI w. Obecnie w Holandii działa pięć zespołów folklorystycznych: Zespół „Cracovia”, Chór „Malwa”, Zespół „Podlasie”, Zespół „Syrena”, Chór „Wesoły Tułacz” (haga.msz.gov.pl).

Wśród nowych organizacji polonijnych na uwagę zasługuje Fundacja Niderlandzki Dom Polski (Stichting Nederlands Pools Huis). Powstała w 2008 r., a jej celem jest pomoc Polakom mieszkającym w Holandii, rozpowszechnianie wiedzy o polskiej kulturze, historii, a także o współczesnym społeczeństwie. Na imprezy edukacyjno-kulturalne często przybywa społeczność międzynarodowa. Fundacja organizuje kursy języka polskiego, punkt bezpłatnych porad prawnych, a w marcu 2011 r. utworzono z myślą o dzieciach Centrum Kultury i Edukacji „Lokomotywa”, którego celem jest upowszechnianie wiedzy na temat kontaktów polsko-holenderskich, a także sprawienie, aby miały bezpośredni kontakt z kulturą i językiem polskim. Do stałej działalności fundacji należy prowadzenie biblioteki, której księgozbiór liczy 3500 książek głównie polskich, ale także niderlandzko- i anglojęzycznych przeznaczonych dla dzieci, młodzieży i dorosłych (dompolski.nl).

Szczególą rolę w życiu Polaków na emigracji odgrywał Kościół katolicki. W Holandii działalność duszpasterzy, którzy pomagali Polakom przybywającym do tego kraju, sięga początku XX w. Opiekę nad Polakami emigrującymi do Rotterdamu w latach 1910–1938 sprawował franciszkanin o. Franciszek Mazurowski, a później ks. Wilhelm Hoffman z Brunssum ze Zgromadzenia Misjonarzy św. Rodziny. Obecnie w Holandii działalność polskiej Misji katolickiej obsługuje siedmiu chrystusowców. Prowincją św. Józefa zarządza ks. Jerzy Wieczorek. Podlegają mu placówki w Amsterdamie, Bredzie, Groningen, Lunteren/Arnhem, Meterik i Rotterdamie. Praca polskich duszpasterzy w Holandii nie sprowadza się wyłącznie do posługi kapłańskiej, ale ich działalność związana jest z krzewieniem kultury polskiej, edukacją, nauką języka polskiego, a także udzielaniem pomocy we wszystkich dziedzinach życia polskiego emigranta. Współcześnie duszpasterze borykają się z problemami nowo przybyłych emigrantów z Polski, którzy nie radzą sobie z nową sytuacją w kraju osiedlenia, a jedynym kontaktem z Polakami stało się niedzielne nabożeństwo. Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej im. ks. Jana Jabłońskiego (TChr) prowadzi bibliotekę, w której znaleźć można wszystkie czasopisma polonijne, które ukazywały się i uka-

zują w Holandii w wersji papierowej, a także te, które są publikowane w wersji internetowej (Leska-Ślęzak 2003: 128–137).

Prasa polonijna w Holandii rozwinęła się wraz z przybyciem na początku XX w. górników do kopalni w Limburgii, a organem prasowym Związku Polskich Towarzystw w Holandii był w latach 1910–1939 „Polak w Holandii” (AAN 1935).

Od 1990 r. wydawano pismo „Wspólnota Polska”, które adresowane jest do Polonii na całym świecie, w tym również do Polonii holenderskiej. Przybliża ono działalność organizacji kulturalnych i oświatowych m.in. na terenie Holandii, a jednocześnie informuje Polaków mieszkających poza krajem o działalności stowarzyszeń polonijnych.

Prasa polonijna w Holandii jest swoistym odbiciem życia organizacyjnego Polaków w tym kraju. W czasie aktywizacji tego życia ujawniają się nowe tytuły, drukowana jest zazwyczaj w języku polskim i holenderskim. Na jej łamach prezentuje się zagadnienia dotyczące kultury i historii życia polonijnego na tle aktualnych problemów społeczno-politycznych kraju osiedlenia. Rozwojowi prasy sprzyjała liberalna polityka rządu holenderskiego.

Powszechnym zjawiskiem w końcu XIX i na początku XX w. było przemieszczanie się ludności ze względu na warunki socjalno-bytowe. Holandia stanowiła przykład kraju otwartego na nowo przybyłych, jak i umożliwiającego wyjazd emigrantom, którzy udawali się do tzw. krajów zamorskich.

Po 1981 r. w życiu polonijnym zaznaczyła się obecność tzw. działaczy solidarnościowych, którzy na obczyźnie starali się urzeczywistnić swoje ideały polityczne, w związku z czym tworzyli różne struktury organizacyjne; zwykle były to efemerydy. Rzeczywistość ta stała się znamienna dla obrazu życia polonijnego w Holandii.

W latach 90. XX w. nastąpiło urzeczywistnienie procesu integracji europejskiej, dla którego nośnym hasłem kulturowym jest powiedzenie „Współtworzenie jedności przez rozwój różnorodności”. W tych okolicznościach rozwój życia polonijnego jako różnorodność kulturowa spotykała się z odgórnym wsparciem holenderskich czynników oficjalnych. Polacy zamieszkujący w Holandii w istotnym stopniu korzystają z oferty, co wyraża się np. w tworzeniu polonijnych struktur edukacyjnych, a zwłaszcza w nauce języka polskiego jako jednego z wielu w komunikacji europejskiej.

Emigranci z Polski po 2004 r. to ludzie bardzo dobrze wykształceni, znający języki obce. Holandia w latach 2007–2013 stała się krajem, do którego Polacy chętnie emigrują mimo różnych nieprzychylnych inicjatyw (m.in. utworzenie portalu antyimigracyjnego, na którym Holendrzy mieli opisywać „nieodpowiednie” zachowanie Polaków).

Według badań przeprowadzonych przez Holenderski Instytut Badań Społecznych – Social en Cultureel Planbureau (SCP) ponad 70% polskich migrantów w Holandii ma średnie lub wyższe wykształcenie. Są to ludzie w wieku pomiędzy 20. a 35. rokiem życia. Wyróżniają się wysokim poziomem edukacji; poziom wykształcenia Polaków jest zbliżony do rdzennych mieszkańców Holandii.

Tabela 1. Wykształcenie Polaków mieszkających w Holandii

Wykształcenie	Procent osób z danym wykształceniem
Poziom podstawowy	3%
Poziom zawodowy	27%
Poziom techniczno-zawodowy zaawansowany	51%
Poziom wyższy i uniwersytecki	19%

Źródło: www.wirtualnapolonia.com (luty 2014).

W tabeli 1 ukazano poziom wykształcenia Polaków przybyłych do Holandii od 2010 r. Celem emigracji Polaków było podjęcie pracy zarobkowej, co dotyczyło ok. 80%, a tylko 14% przybyło z przyczyn rodzinnych. Młodzi polscy emigranci w 84% mają pracę. Cechą charakterystyczną młodych emigrantów jest często praca poniżej kwalifikacji. Dotyczy to głównie osób z wyższym wykształceniem, którzy pracują na budowach, w rolnictwie, ogrodnictwie czy przemyśle. 77% Polaków żyjących w Holandii jest zarejestrowanych w rejestrze ludności (gba – bevolkigregister) bądź wnb (wirtualnapolonia.com).

Według danych statystycznych Volkskrant w Holandii żyje blisko 111 tys. zameldowanych Polaków. Szacunkowo przebywa nawet ok. 200 tys., ponieważ nie wszyscy się meldują (część pracuje sezonowo, a inni celowo nie dokonują formalności meldunkowych). Co roku w Holandii przybywa 18 tys. Polaków (tyle melduje się oficjalnie). 55% polskich emigrantów to mężczyźni, chociaż coraz częściej przyjeżdżają całe rodziny razem z dziećmi.

Problemem Polaków, którzy mieszkają ponad pół roku w Holandii, jest słaba znajomość bądź całkowity brak umiejętności porozumiewania się w języku niderlandzkim. Językami służącymi do kontaktów są angielski bądź niemiecki (Fakty.NL(3)).

Aspektem poruszonym często w mediach holenderskich jest kwestia zasiłków socjalnych wypłacanych Polakom w Holandii. Często przedstawiani są w mediach jako bezdomni, bezrobotni na utrzymaniu państwa holenderskiego. Jednak te sytuacje są nieliczne, ponieważ 84% Polaków pracuje i wypracowuje w Holandii 1,2 mld euro według danych Polsko-Holenderskiego Centrum na rzecz Handlu (Fakty.NL(4)).

W Holandii pojawiło się coraz więcej ofert skierowanych do specjalistów z Polski, głównie w branży informatycznej, handlu, sektorze chemicznym i marketingu. Mniej wykwalifikowani znajdują pracę na budowach, a wykwalifikowani jako spawacze i elektrycy, a także rzeźnicy. Sezonowo Polacy nadal zatrudniani są w rolnictwie, ogrodnictwie i na halach produkcyjnych. Pojawiły się nowe oferty pracy w gastronomii i hotelarstwie. Dla pracodawców w Holandii jest ważne, aby posługiwali się językiem angielskim, a niderlandzkim w sposób komunikatywny.

Polacy nadal masowo emigrują z kraju, przy czym w 2013 r. 52% emigrantów stanowiły kobiety. Nadal Holandia należy do najczęściej wybieranych krajów emigracyjnych. Obecnie poza Polską żyje ponad 2,3 mln Polaków i są to najczęściej osoby w wieku między 25. a 35. rokiem życia. Przyczyną emigracji od lat 90. XX w. są względy ekonomiczne, możliwość rozwoju, a także lepsze warunki dla dzieci. Holandia stwarza bardzo dobre możliwości do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, której otwarcie nie wiąże się z problemami. Polacy jako naród przedsiębiorczy i pracowity dobrze radzą sobie na rynku pracy.

Organizacje polonijne działające w Holandii wspierają nowo przybyłych Polaków, na przykład prowadząc kursy języka niderlandzkiego, poradnictwo prawne, przeciwdziałają wyzyskowi, informują o płacy minimalnej, stwarzają możliwości kontaktu z kulturą narodową i językiem ojczystym, ukazują różnice kulturowe między Polską a Holandią, próbują pomóc w adaptacji i integracji w nowym środowisku. Organizacje działające od lat 80. XX w. oraz powstałe w XXI w. propagują i upowszechniają kulturę, naukę języka polskiego, propagują turystykę w Polsce wśród Holendrów.

W refleksji uogólniającej należy stwierdzić, iż:

1. Wychodźstwo polskie do Holandii powodowały względy ekonomiczne, cywilizacyjne (edukacyjne według wzorców zachodnioeuropejskich), religijne (ruchy religijne) i polityczne (po powstaniach i zrywach narodowych) oraz w warunkach przemian ustrojowych po II wojnie światowej.

2. Typowe kształtowanie się życia polonijnego w Holandii ujawniło się na początku XX w. Formy organizacyjne wypracowane wtedy rozwijano w okresie międzywojennym, po II wojnie światowej i częściowo realizowane są obecnie.

3. Wpływ na kształt życia polonijnego, formy i zakres aktywności społecznej, politycznej i kulturalnej mają liderzy.

4. Poziom wykształcenia jest jednym z podstawowych wyznaczników miejsca jednostki w życiu polonijnym i ogólnoholenderskim. Silnie związane są ze strukturami polonijnymi ludzie, którzy w życiu emigracyjnym osiągnęli zadowalający poziom warunków socjalno-bytowych.

5. Organizacje polonijne, które powstały w latach 90. XX i na początku XXI w., wspierają Polaków w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości kulturowej, pełnią rolę pomocową (np. poradnictwo prawne) i informacyjną (np. o minimalnej płacy, ubezpieczeniach), a także pełnią rolę edukacyjną – prowadzą lekcje języka niderlandzkiego i polskiego, również organizują spotkania, odczyty, akademie rocznicowe, festiwale filmowe i wydają dzieła polskich poetów i pisarzy mieszkających w Holandii.

6. Rozwój technologii informatycznych został wykorzystany przez działające organizacje polonijne, które przez swoje strony internetowe informują o ważnych wydarzeniach, a dla „młodej” Polonii są źródłem potrzebnych podstawowych informacji o kraju pobytu.

7. Holandia jest krajem, do którego w ostatnich latach emigrują głównie Polacy w wieku od 20 do 35 lat. Są to ludzie bardzo dobrze wykształceni i znający język niemiecki bądź angielski. Chętnie korzystają z portali polonijnych i uczestniczą w życiu Polonii holenderskiej.

Bibliografia

Archiwum

AAN 1935; Archiwum Akt Nowych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, sygn. 11015.
Pismo Konsulatu RP w Amsterdamie do Ministra Spraw Zagranicznych w Warszawie z 19.XII.1935 roku.

Opracowania

- Basiński E., 1974, *Polonia zagraniczna. Polska. Informator*, Warszawa.
- Eder W., 1992, *Polonia w krajach Beneluksu – Holandia* [w:] *Polonia w Europie*, red. B. Szydłowska-Cegłowa, Poznań.
- Komorek A., 1991, *Polska emigracja w Holandii w okresie międzywojennym*, „Przegląd Powszechny”, nr 2.
- Leska-Ślęzak J. 2003, *Polacy w Holandii. Przeszłość i teraźniejszość*, Toruń.
- Łoboda J., 1985, *Rozmieszczenie ludności polskiej w świecie w latach 1950–1980 (w świetle niektórych zmian demograficznych i emigracji zewnętrznych)* [w:] *Liczba i rozmieszczenie Polaków w świecie*, cz. II, red. W. Wrześniński, Wrocław.
- Nadolny A., 1976, *Polonia holenderska*, „Studia Polonijne”, t. 1, Lublin.
- Niekraś L., 1986, *Kraj na przekór naturze*, Warszawa.
- Podhorecki L., 1985, *Wazowie w Polsce*, Warszawa.
- Tazbir J., 1995, *Polsko-niderlandzkie kontakty wyznaniowe w XVII wieku* [w:] *Niderlandyzm w sztuce polskiej*, Warszawa.

Portale internetowe

- Fakty.NL(1.) www.Fakty.NL
- Fakty.NL(2) „Prawdziwych przyjaciół poznaje się w Bredzie”
- Fakty.NL(3) Jacy jesteśmy naprawdę, czyli Polacy w Holandii. www.Fakty.NL. (20.01.2014)

Fakty.NL(4) Gdzie najłatwiej znajdziemy pracę w Holandii. www.Fakty.NL. (21.01.2014)
polonia.nl(1.) *O nas/ Wie zijn wij POLONIA.NL – Portal Polonii Holenderskiej*
polonia.nl(2.) *Niezwykła historia, (nie)zwykli ludzie – recenzja* www.polonia.nl. (20.01.2014).
polonia.nl(3.) „*Ula w Holandii*” – *nietuzinkowy pamiętnik z życia młodej emigrantki w Amsterdamie* www.polonia.nl. (22.01.2014).
polonia.nl(4.) Recenzja prof. Sławomira Magala www.polonia.nl. (28.01.2014).
polonia.nl(5.) www.polonia.nl. (28.01.2014).
www.dompolski.nl (29.01.2014)
www.haga.msz.gov.pl – Organizacje polonijne w Niderlandach www.haga-msz.gov.pl.
(28.01.2014)
www.pnkvl.nl. z dn. 10.01.2014
www.polonia.nl
www.wirtualnapolonia.com
www.wirtualnapolonia.com (22.01.2014)

CONTEMPORARY POLONIA ORGANIZATIONS AND THEIR ROLE IN THE LIFE THE POLISH DIASPORA IN THE NETHERLANDS

Abstract

Starting from the XIX century migrations have become a mass phenomenon. Currently, they are considered a fundamental value and a human right. The Netherlands occupies an important place among the countries to which Poles emigrate. Over the XX and XXI century, the Polish community in the Netherlands established organizational forms which significantly facilitate the Polish emigrees' living abroad. The Polish diaspora in the Netherlands is estimated at around 200 thous. The contemporary Polonia organizations fulfill many functions: they assist, inform, educate, offer cultural activities. The Internet is the main communication instrument for the contemporary Polish diaspora organizations in the Netherlands.

Key words: Poland, the Netherlands, mutual relations.